

किंच न केवलमभ्यागतेष्वेव वासुदेवदृष्ट्यानमनं क्रियते किंतु नित्यमेव मनसि वासुदेवश्चित्यत इत्याह विशुद्धं सत्त्वमंतःकरणं सत्त्वगुणो वासुदेवशब्दितं वासुदेवशब्देनोक्तम् कुतः यस्मात्तत्र सत्त्वे पुमान् वासुदेव ईयते प्रकाशते अपगतमावृतमावरणं यस्मात्सः अयमर्थः वासुदेवे भवति प्रतीयत इति हि वासुदेवः परमेश्वरः प्रसिद्धः स च विशुद्धे सत्त्वे प्रतीयते अतः प्रत्ययार्थेन प्रसिद्धेन प्रकृत्यर्थो निर्धार्यते ततश्च वासयति देवमिति व्युत्पत्त्या वसत्यस्मिन्नि ति वासुः देवः दीव्यते द्योतत इति वा वसुभिः पुण्यैर्दीव्यते प्रकाशत इति वा वासुदेवशब्दवाच्यं शुद्धं सत्त्वम् ततः किमत आह सत्त्वे च तस्मिन् मे मयानमसा नमस्कारेणानुविधीयते सेव्यत इत्यर्थः मनसेति पाठे मनसा विशेषेण विधीयते चित्यत इत्यर्थः यतः अधोभूतेषु प्रत्याहृतेष्वक्षेषु जायते प्रकाशते इन्द्रिया

सत्त्वं विशुद्धं वासुदेवशब्दितं यदीयते तत्र पुमानपावृतः ॥ सत्त्वे च तस्मिन् भगवान् वासुदेवो ह्यधोऽक्षजो मेन मसा विधीयते ॥ २३ ॥ तत्ते निरीक्ष्यो न पिताऽपि देहकृद्दक्षो मम द्विटूतदनुव्रताश्च ये ॥ यो विश्वसृग्यज्ञगतं वरो रुमामनागसंदुर्वचसाऽकरोत्तिरः ॥ २४ ॥ यदि ब्रजिष्यस्यति हायमद्वचो भद्रं भवत्यानततो भविष्यति ॥ संभावितस्य स्वजनात्पराभवो यदा ससद्यो मरणाय कल्पते ॥ २५ ॥ इति श्रीभागवते महापुराणे चतुर्थस्कंधे उमारुद्रसंवादे तृतीयोऽध्यायः ॥ ३ ॥ ॥ ७३ ॥ ॥ ७३ ॥ मैत्रेय उवाच एतावदुक्ता विररामशंकरः पत्न्यंगनाशं ह्युभयत्र चिंतयन् ॥ सुहृद्दिदक्षुः परिशंकितान् भवान् निष्क्रामतीनिर्विशती द्विधा ससा ॥ १ ॥ सुहृद्दिदक्षा प्रतिघातदुर्मनाः स्नेहाद्बुद्धं त्यश्रुकलाऽतिविह्वला ॥ भवं भवान्यप्रतिपूरुषं रुषा प्रधक्ष्यती वै क्षतजा तवेपथुः ॥ २ ॥

गोचर इत्यर्थः ॥ २३ ॥ तत्तस्मात्त्वयान निरीक्ष्यः देहकृदपीति पोषकत्वादिभि

रौपचारिकपितृत्वव्यावृत्त्यर्थम् द्विटूशत्रुः तदेवाह हे वरो रु यो दक्षः विश्वसृजां यज्ञगतं मां निरपराधं तिरो करोति स्फुटवान् ॥ २४ ॥ विपक्षे दोषमाह यदीति मद्वचोऽतिहाय अतिक्रम्य यतः संभावितस्य सुप्रतिष्ठितस्य यदा पराभवो भवति तदा स पराभवः मरणाय कल्पते ॥ २५ ॥ इति चतुर्थे टीकायां तृतीयोऽध्यायः ॥ ३ ॥ ॥ ७३ ॥ ॥ ७३ ॥ चतुर्थेतुपतिहित्वा गता पित्रावऽमानिता रुषा निर्भर्त्स्यतं यज्ञे जहौ देहमितीर्यते ॥ १ ॥ उभयत्रानुज्ञाते बलान्निवारणे च सहृद्दिदक्षुः निष्क्रामती भवात्परिशंकिता पुनर्निर्विशती च तदा सा सती द्विधा आस बभूव न गतान च स्थिता आंदोला वत् गतिरभवत् ॥ १ ॥ सुहृदां दिदक्षायाः प्रतिघातेन दुर्मनाः अश्रूणां कलाभिः लेशैरतिविह्वला व्याकुला अप्रतिपूरुषं स्वसमानपुरुषांतररहितम् प्रधक्ष्यतीव भस्मीकरिष्यतीव रुषा जातो वेपथुः कंपोयस्याः ॥ २ ॥